

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Філологічний факультет

Кафедра прикладної лінгвістики

«Допущена до захисту»

Завідувач кафедри

Ніна ФІЛІППОВА

«25» червня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на тему:
РОЗРОБКА ПОСІБНИКА З ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
СТИЛІСТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ «ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПОРТРЕТ
МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІТИКА»

Виконала: студентка групи 4721

Спеціальності 035 Філологія, спеціалізації

035.10 «Прикладна лінгвістика»

Бондаренко Анастасія Вікторівна

Керівник роботи: старший викладач

Мочалова Наталія Степанівна

Миколаїв – 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ
АДМІРАЛА МАКАРОВА
Філологічний факультет**

Кафедра прикладної лінгвістики

Спеціальність 035 «Філологія» спеціалізація 035.10 «Прикладна лінгвістика»

Галузі знань 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Освітня програма ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

Олена ГОГОРЕНКО

(підпис)

«25» червня 2025р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Студентці Бондаренко Анастасії Вікторівні

(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Розробка посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови «Лінгвістичний портрет мовної особистості політика в англomовному світі»/ Development of a manual on linguistic and cultural studies and stylistics of the English language «Linguistic portrait of the linguistic personality of a politician in the English-speaking world»

Керівник роботи: старший викладач Мочалова Н. С.

Тема затверджена наказом ректора № 242-УЧ від 28.02.2025

2. Термін подання роботи: 10.06.2025

3. Вихідні дані по роботі: розробка посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови для самостійного навчання студентів «Лінгвістичний портрет мовної особистості політика в англomовному світі».

4. Перелік питань, що підлягають розробці (найменування розділів) Теоритичні засади дослідження мовної особистості; Аналіз мовної особистості політика в англomовному дискурсі; Розроблення прикладного програмного забезпечення для лінгвістичного аналізу

5. Перелік презентаційних матеріалів: презентаційний файл з результатами дипломної роботи (25 слайдів), посібник з лінгвокультурології та

стилістики англійської мови для самостійного навчання студентів «Лінгвістичний портрет мовної особистості політика в англomовному світі».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Ст. викл. Мочалова Н. С.	10.09.2024	10.01.2025
2	Ст. викл. Мочалова Н. С.	20.01.2025	15.03.2025

7. Дата видачі завдання 10.09.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір і теми випускної кваліфікаційної роботи, укладання бібліографії за обраною темою; опрацювання наукової і навчальної літератури за обраною темою	до 1.10.2024 р.	виконано
2.	Укладання плану-проспекту роботи.	до 5.10.2024 р.	виконано
3.	Збирання, аналіз, систематизація фактичного матеріалу до досліджуваної теми	до 31.10.2024 р.	виконано
4.	Написання тексту «Вступу»	до 10.11.2024 р.	виконано
5.	Написання тексту 1 розділу	до 30.11.2024 р.	виконано
6.	Написання тексту 2 розділу	до 28.02.2025 р.	виконано
7.	Написання тексту 3 розділу і загальних «Висновків»	до 31.03.2025 р.	виконано
8.	Подання чернетки повного тексту роботи керівникові. Доопрацювання тексту роботи згідно з зауваженнями керівника	до 20.04.2025 р.	виконано
9.	Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи	31.05.2025 р.	виконано
10.	Доопрацювання повного тексту, подання оформленої за чинними вимогами випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі прикладної лінгвістики	4.06.2025 р.	виконано
11.	Отримання відгуку керівника	10.06.2025	виконано
12.	Отримання рецензії	10.06.2025	виконано
13.	Подання повного пакету документів, що супроводжують дипломну роботу	15.06.2025	виконано
14.	Отримання допуску випускної кваліфікаційної роботи до захисту	15.06.2025	виконано

Студент

Керівник роботи

Бондаренко А.В.

Мочалова Н.С.

Анотація. Кваліфікаційна робота присвячена розробці електронного посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови на основі аналізу мовної особистості сучасних англомовних політиків. У першому розділі було висвітлено теоретичні засади вивчення мовної особистості. У другому розділі проведений рівневий аналіз мовних особистостей сучасних англомовних політиків: Бориса Джонсона, Джастіна Трюдо, Камали Гарріс, Джо Байдена, Дональда Трампа та Кріса Гіпкінса. Третій розділ включає створення вебсайту з теоретичними матеріалами та завданнями для розвитку навичок аналізу політичного дискурсу в англомовному середовищі. Робота орієнтована на фахівців у сфері прикладної лінгвістики, викладачів англійської мови та студентів філологічних спеціальностей.

Ключові слова: мовна особистість, політичний дискурс, стилістика, лінгвокультурологія, електронний посібник, англійська мова.

Abstract. Development of a manual on linguistic and cultural studies and stylistics of the English language «Linguistic portrait of the linguistic personality of a politician in the English-speaking world». Bondarenko Anastasiia

The thesis is devoted to the development of a manual on linguistic and cultural studies and stylistics of the English language based on the analysis of the linguistic personality of a politician in the English-speaking world. The first chapter presents the theoretical foundations of linguistic personality studies. The second chapter provides a multi-level analysis of the linguistic personas of modern English-speaking politicians, including Boris Johnson, Justin Trudeau, Kamala Harris, Joe Biden, Donald Trump, and Chris Hipkins. The third chapter contains the creation of a website featuring theoretical content and exercises for the practice of skills for the analysis of political discourse in the English-speaking context. This thesis is intended for specialists in applied linguistics, English language instructors, and students of philology.

Keywords: linguistic personality, political discourse, stylistics, linguistic and cultural studies, electronic manual, the English language.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	10
1.1. Поняття мовної особистості: основні теоретичні підходи	10
1.2. Лінгвокультурологічний та стилістичний аспекти мовної особистості	13
1.3. Політичний дискурс як чинник формування мовної особистості політика.....	15
1.4. Прагматичний рівень мовної особистості політика: використання прецедентних текстів.....	18
1.5. Методика вивчення мовної особистості та феномен елітної мовної особистості	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІТИКА В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	23
2.1. Комунікативні стратегії і тактики англomовних політиків	23
2.2. Мовна особистість Бориса Джонсона: рівневий аналіз	26
2.3. Мовна особистість Джастіна Трюдо: рівневий аналіз	29
2.4. Мовна особистість Камали Гарріс і Джо Байдена.....	31
2.5. Мовна особистість Дональда Трампа і Кріса Гіпкінса	34
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ ПРИКЛАДНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ	38
3.1. Електронний посібник з лінгвокультурології та стилістики: досвід розробки.....	38
3.2. Стадії підготовки електронного посібника: опис та результати	41
3.3. Тестування електронного посібника: переваги та недоліки.....	42
3.4. Перспективи застосування електронного посібника в освітніх та наукових цілях	44
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	48
ДОДАТКИ.....	53
Додаток А	53
Додаток Б.....	54
Додаток В.....	55
Додаток Г	56
Додаток Д.....	57
Додаток Е.....	58

ВСТУП

Актуальність роботи. У сучасному глобалізованому світі вивчення іноземних мов, зокрема англійської, стає не лише засобом комунікації, але й важливим інструментом для пізнання інших культур, розуміння їхніх цінностей, традицій та способу мислення. Лінгвокультурологія як міждисциплінарна галузь досліджує взаємозв'язок мови та культури, надаючи можливість глибше зрозуміти семантичну та стилістичну специфіку англійської мови через призму культурних реалій. У цьому контексті створення спеціалізованого посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови є актуальним завданням, спрямованим на підвищення якості мовної освіти.

Проблема інтеграції лінгвокультурологічного підходу до вивчення англійської мови залишається недостатньо розробленою. Більшість наявних методичних матеріалів зосереджуються на граматичних та лексичних аспектах, залишаючи поза увагою культурно-стилістичні елементи, які відіграють ключову роль у формуванні мовної компетентності. Недостатність комплексних посібників, які б поєднували теоретичні основи стилістики з практичними вправами з лінгвокультурології, обумовлює необхідність розробки навчального ресурсу, що дозволить студентам опановувати мову в культурно-науковому контексті.

Значущість роботи також обумовлена зростанням міжкультурних контактів, які вимагають від фахівців з іноземної мови здатності адаптувати комунікативні стратегії залежно від культурних та соціальних контекстів. Вивчення стилістики англійської мови у поєднанні з її лінгвокультурними особливостями сприяє розвитку критичного мислення, підвищенню рівня академічного письма та забезпеченню ефективної міжкультурної комунікації.

Слід зазначити, що розробка посібника також відповідає потребам сучасного освітнього процесу, спрямованого на реалізацію компетентнісного підходу. Удосконалення методичних підходів до навчання англійської мови із

залученням лінгвокультурологічних аспектів дозволяє створити умови для формування не лише мовленнєвих, але й культурологічних компетенцій. Таким чином, актуальність цієї роботи полягає у її спрямованості на вирішення нагальних освітніх і наукових завдань, пов'язаних із забезпеченням якісної лінгвокультурної підготовки студентів.

Крім того, актуальність посібника зумовлена необхідністю розширення доступу до матеріалів, які допоможуть студентам аналізувати культурні коди, імплікації та символи, втілені у текстах англійської мови. Це стане особливо важливим для майбутніх перекладачів, викладачів, філологів, а також усіх, хто працює у галузях, що передбачають активне використання англійської мови у культурному контексті.

Отже, створення посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови відповідає сучасним запитам науки й освіти, інтегрує теоретичні здобутки лінгвістики з практичними завданнями та сприяє підвищенню загального рівня мовної підготовки в умовах зростаючої глобалізації.

Мета дослідження — створення посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови, який інтегрує теоретичні аспекти цих дисциплін із практичними завданнями, спрямованими на формування лінгвокультурних та стилістичних компетенцій студентів.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

1. Дослідити поняття мовної особистості та проаналізувати її лінгвокультурологічні, стилістичні й прагматичні характеристики.
2. Визначити особливості формування мовної особистості політика в умовах політичного дискурсу з урахуванням феномену елітної мовної особистості.
3. Визначити основні комунікативні стратегії та тактики, які застосовують англomовні політики в публічному дискурсі.

4. Проаналізувати мовні особистості Бориса Джонсона, Джастіна Трюдо, Джо Байдена, Дональда Трампа, Камали Гарріс та Криса Гіпкінса з позицій їхніх лінгвістичних, прагматичних і стилістичних характеристик.

5. Розробити електронний посібник для самостійної роботи студентів, що містить теоретичний виклад та практичні вправи для розвитку інтерпретаційних навичок у студентів.

Об'єкт дослідження — мовна особистість англомовного політика.

Предметом дослідження є особливості англомовної мовної особистості в політичному дискурсі.

Джерельна база та фактичний матеріал.

Джерельну базу дослідження становлять праці з лінгвокультурології, стилістики англійської мови, міжкультурної комунікації, методики викладання іноземних мов і прикладної лінгвістики. Теоретичне підґрунтя роботи базується на концепціях таких науковців, як Г. Хофстеде, Дж. Хаммерлі, Дж. Скіннер, Е. Холл, Д. Гаймс, Ч. Кразе, А. Вежбицька, Дж. Лакофф, М. Монтгомері, М. Праггл та П. Ньюмарк. Серед українських учених використовувались праці О. Семеног, С. Ніколаєвої, О. Тараненка, Л. Мацько, Н. Дем'янчук, Ю. Стерніна.

Фактичний матеріал включає автентичні усні та письмові тексти політичного дискурсу, зокрема виступи, інтерв'ю, промови та дописи у соціальних мережах англомовних політиків. Для аналізу було обрано тексти Камали Гарріс, Бориса Джонсона, Джастіна Трюдо, Джо Байдена, Дональда Трампа, Кіра Стармера, Анджели Райнер, Тейлор Грін та Криса Гіпкінса. Ці матеріали репрезентують сучасну політичну комунікацію та відображають особливості мовної особистості кожного з політичних лідерів. Їхня мова стала основою для емпіричного аналізу в другому розділі дослідження, а також слугувала джерелом для формування прикладів і практичних завдань у посібнику.

Методи дослідження: Для досягнення мети та виконання завдань роботи застосовувалися такі методи:

1. Аналіз та синтез – для вивчення теоретичних засад лінгвокультурології та стилістики, а також систематизації отриманих знань.
2. Описовий метод – для характеристики стилістичних та лінгвокультурологічних особливостей англійської мови.
3. Порівняльний аналіз – для виявлення спільних та відмінних рис текстів різних жанрів у культурно-стилістичному контексті.
4. Метод моделювання – для розробки структури та змісту посібника.
5. Практичний метод – для створення завдань, які інтегрують теоретичні знання з практичними навичками.

Теоретична значущість роботи полягає у систематизації знань про лінгвокультурологічні та стилістичні аспекти англійської мови, що може стати основою для подальших наукових досліджень. Крім того, результати дослідження сприяють поглибленню розуміння культурної семантики англійських текстів та їх стилістичних особливостей.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання створеного посібника у навчальному процесі в закладах вищої освіти для підготовки майбутніх філологів, перекладачів, викладачів англійської мови. Завдання та матеріали, розроблені у рамках дослідження, можуть застосовуватись для вдосконалення професійної підготовки студентів, а також у курсах підвищення кваліфікації викладачів.

Апробація роботи. За матеріалами дослідження підготовлено статтю «Розробка електронного посібника з лінгвокультурології та стилістики англійської мови: структура, принципи та перспективи застосування» яка була представлена на конференції «Прикладна лінгвістика – проблеми та рішення 2025».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Поняття мовної особистості: основні теоретичні підходи

Мовна особистість трактується як структурно складне утворення, що поєднує когнітивні, ціннісно-сміслові, соціокультурні, прагматичні та вербально-семантичні характеристики. Згідно з визначенням Л.Т. Масенко, мовна особистість — це модель мовної поведінки, яка «відображає інтелектуальний, культурний та мовленнєвий рівень індивіда, здатного до комунікативної адаптації» [1, с. 83]. Такий підхід дозволяє аналізувати мовця не лише як користувача мовної системи, а як активного учасника дискурсу, що продукує висловлювання з урахуванням соціальних і культурних координат.

Базову структурну модель мовної особистості було уточнено у працях В.І. Пасічника, де мовну особистість поділено на три рівні: вербально-семантичний, когнітивний і прагматичний. Ці рівні відповідають за мовну компетенцію, знання й орієнтації, а також за комунікативну мету та стратегії мовця [2, с. 92]. Застосування такої моделі дає змогу описати мовну поведінку в різних типах дискурсу, зокрема політичному, де переважає прагматична націленість на вплив.

Розширення структурного підходу здійснено Н.М. Корольовою, яка вказує на необхідність урахування соціокультурного досвіду мовної особистості: «Суб'єкт мовлення виконує не лише функцію вербалізатора, а й є носієм соціальних ролей, цінностей та ідеологічної ідентичності» [3, с. 101]. У політичному дискурсі це дозволяє пояснити сталість і повторюваність концептуальних структур у промовах, спрямованих на конструювання суспільного консенсусу.

У зарубіжній лінгвістиці подібний підхід представлено у праці G. Kasper, де мовна особистість визначається як носій прагматичної обізнаності, соціокультурних знань і комунікативної компетентності, «необхідних для

ефективної участі в культурно маркованих типах дискурсу» [4, с. 17]. В англomовному політичному мовленні ця здатність виявляється в доборі лексичних маркерів, що апелюють до національних ідеологем, таких як FREEDOM, EQUALITY чи DEMOCRACY.

Функціональний підхід до вивчення мовної особистості засновано на уявленні про мовця як суб'єкта, що адаптує мовні засоби до умов комунікації. У дослідженні С.В. Шевченко зазначено, що мовна особистість функціонує як «організаційна одиниця мовлення, що реалізує комунікативний намір з урахуванням жанру, ситуації та очікувань аудиторії» [5, с. 69]. Такий підхід дозволяє встановити кореляцію між стилістичними рисами висловлювання та соціальними стратегіями мовця, особливо у сфері публічного політичного мовлення.

Теорія комунікативної компетенції, започаткована D. Hymes, поглиблює функціональний підхід, додаючи до нього вимогу соціальної доцільності мовлення. Згідно з його позицією, «мовне вміння охоплює не лише граматичні правила, а й знання того, що вважається соціально прийнятним у певному контексті» [6, с. 278]. У політичній комунікації це знання забезпечує баланс між формальністю і доступністю, що є вирішальним для впливу на аудиторію.

У межах функціонального підходу важливою є концепція мовних ролей, сформульована Т. ван Дейком. На його думку, мовна особистість набуває комунікативної пластичності, «перемикаючись між ролями наставника, лідера, критика або об'єднувача залежно від стратегічної мети дискурсу» [7, с. 21]. Зокрема, це пояснює варіативність мовлення одного політика в офіційних зверненнях і під час дебатів.

Когнітивний підхід до аналізу мовної особистості акцентує на процесах обробки й продукування мовлення, що залежать від ментальних структур. Як зазначає І.В. Микитюк, «когнітивна структура мовної особистості охоплює не лише систему знань, а й інтерпретаційні навички, активовані у комунікативному процесі» [8, с. 57]. Це дозволяє аналізувати, як зміст

висловлювання визначається не лише мовною нормою, а й когнітивною картиною світу.

На думку Дж. Лакоффа і М. Джонсона, політичне мовлення виявляє стійкі концептуальні метафори, що «проектують абстрактні категорії на конкретні образи, як-от влада — це вертикаль, держава — це будинок» [9, с. 44]. Застосування цієї теорії до аналізу дискурсу дає змогу виявити приховані механізми семантичної інтерпретації.

А. Вежбицька, досліджуючи мовну картину світу, підкреслює: «мовна особистість відтворює культурні сценарії, вмонтовані у систему національної мови, і тим самим транслює світоглядні моделі своєї культури» [10, с. 31]. Таким чином, мовлення політика містить не лише індивідуальне, але й колективно-ментальне підґрунтя, що резонує з уявленнями електорату.

Ідея концептуальних структур реалізується у політичному дискурсі через звернення до стійких національних концептів. У роботі Т. ван Дейка зазначено: «Політичний актор конструює мовну ідентичність шляхом актуалізації концептів, таких як FREEDOM, UNITY, SECURITY, які функціонують як ідеологеми» [11, с. 76].

Загальне уявлення про мовну особистість у межах когнітивного підходу узагальнює С.О. Башкирцева, зазначаючи, що «когнітивно-прагматичні компоненти, у поєднанні з вербальною компетенцією, формують типову мовну поведінку, яка виявляється у політичному дискурсі в ідеологічно навантажених актах мовлення» [12, с. 89].

Фінально, елітна мовна особистість визначається як суб'єкт, здатний до стратегічного управління дискурсом. За О.А. Безуглою, вона «володіє високим рівнем когнітивної, риторичної та соціолінгвістичної компетенції, що дозволяє їй моделювати висловлювання з максимальним впливом» [13, с. 128]. Така особистість використовує прецедентні тексти, інтертекстуальні маркери та концепти, адаптовані до ціннісного горизонту аудиторії.

У межах структурного підходу запропоновано візуалізувати модель мовної особистості як багаторівневу систему, де кожен рівень — лексичний,

когнітивний, прагматичний, стилістичний і ціннісно-смісловий — взаємодіє у межах дискурсу.

1.2. Лінгвокультурологічний та стилістичний аспекти мовної особистості

Лінгвокультурологічний аспект мовної особистості охоплює вивчення взаємозв'язку між мовою та культурою, наголошуючи на тому, що мова є засобом репрезентації культурних кодів у комунікативній поведінці індивіда. Лінгвокультурологія, як міждисциплінарна галузь, що інтегрує лінгвістику й культурологію, досліджує, як мовні одиниці втілюють національні системи цінностей, уявлень та ментальних конструктів. Мовна особистість у цьому контексті постає не лише як носій мовної компетенції, а як носій культурної пам'яті, здатний інтерпретувати культурні сенси через мовні символи [5].

Мова не лише відображає об'єктивну дійсність, але й формує її, оскільки містить у собі систему ціннісних орієнтирів етносу. Як стверджує В.А. Маслова, мова є концентрованим носієм культурної інформації, де зафіксовано ментальні структури, притаманні певному народу [11]. Через мовлення мовна особистість виявляє ці культурні коди у формі стійких виразів, фразеологізмів, культурно маркованої лексики, що стає індикатором її належності до конкретного культурного простору [8].

Істотний внесок у дослідження мовної варіативності з урахуванням культурного контексту зробив англійський соціолінгвіст Базіл Бернстайн, який розробив теорію мовних кодів. Згідно з його концепцією, мовна поведінка залежить від соціального середовища: обмежений код типово функціонує в умовах стабільної соціальної інтеграції, тоді як розгорнутий код передбачає розвинену рефлексивність, типову для індивідуалістичних суспільств [16].

У межах лінгвокультурологічного підходу важливим є вивчення концептів (англ. *concepts*) — одиниць ментальної репрезентації культурного досвіду. Концепти, такі як FREEDOM (свобода), DEMOCRACY (демократія), IDENTITY (ідентичність), є ключовими в англomовному політичному та

суспільному дискурсі. Вони відтворюються в мовленні через сталу лексику та ідіоми: «freedom of speech», «the American dream», «melting pot», що вказує на глибoku закоріненість цих понять у свідомості носіїв мови [3].

Українські дослідники, зокрема Л.Ю. Бабенко, зазначають, що лінгвокультурологічний аналіз дозволяє простежити процес інкультурації, тобто засвоєння культурних норм, цінностей та установок через мовну практику [7]. У сучасних умовах, коли вивчення іноземних мов неможливе без урахування соціокультурного контексту, лінгвокультурна компетенція стає необхідною складовою мовної особистості. Як зазначає С. Коломієць, навчальні практики, що базуються на автентичних текстах, сприяють глибшому розумінню культурних маркерів, закладених у мові [19].

Стилістичний аспект мовної особистості пов'язаний із вибором мовних засобів, індивідуальними стратегіями мовлення та адаптацією стилю відповідно до комунікативної ситуації. У лінгвістичній традиції цей аспект розглядається як прояв особистісних, соціальних та культурних чинників, що визначають мовну поведінку індивіда. Вагомий внесок у дослідження зробив М.М. Бахтін, який підкреслював діалогічну природу мовлення і розглядав стиль як результат взаємодії соціального контексту й індивідуального мовного досвіду [14].

Стилістичний аналіз мовної особистості включає кілька рівнів. На лексичному рівні стиль визначається добром слів, що мають емоційне чи культурне навантаження. Наприклад, у політичному дискурсі можна простежити використання лексем типу «спільнота», «відповідальність», «поступ», які мають високий соціально-культурний потенціал. На синтаксичному рівні помітна варіативність: політики на кшталт Джо Байдена тяжіють до коротких конструкцій, що забезпечують ясність, тоді як Джастін Трюдо схильний до складних, багаторівневих висловлювань, що підкреслюють раціональність [18].

Риторичні фігури — метафори, анафори, риторичні запитання — є маркерами стилістичної зрілості мовної особистості. Камала Гарріс,

наприклад, використовує метафори, як-от: «We must heal the soul of this nation», що сприяє емоційній взаємодії з аудиторією [12]. Такі стилістичні засоби забезпечують емоційний резонанс, поглиблюють смислову структуру висловлювання й формують імідж політика.

Невербальні засоби, зокрема інтонаційний малюнок, ритміка мовлення та паузування, істотно впливають на сприйняття висловлювання й підсилюють прагматичний ефект комунікації. Ці характеристики підсилюють стилістичний ефект. Наприклад, Борис Джонсон часто вдається до інтонаційних контрастів, створюючи динаміку в ритмі мовлення, тоді як Кріс Гіпкінс демонструє стриманість та стабільність через рівномірне мовлення [20].

Стилістична гнучкість виявляється у зміні мовленнєвих стратегій відповідно до аудиторії: агресивна риторика під час дебатів може змінюватися на об'єднувальний, пафосний стиль у зверненнях до народу. Така адаптивність є показником високого рівня мовної свідомості. Як зазначає С. Шевченко, успішна мовна особистість — це та, що здатна налаштовувати стиль відповідно до комунікативної ситуації, водночас зберігаючи ідентичність [6].

У межах даного дослідження стилістичний аспект розглядається як стратегічний інструмент впливу на адресата. Особливий акцент буде зроблено на використанні риторичних засобів у промовах політичних лідерів, що дозволяє встановити типові патерни формування іміджу та визначити механізми впливу через мову [17].

1.3. Політичний дискурс як чинник формування мовної особистості політика

«Політичний дискурс — це тип публічного мовлення, у якому відбувається формування мовної поведінки політика відповідно до комунікативних завдань і соціальних очікувань. Його специфіка полягає у спрямованому впливі на адресата, репрезентації ідеологічної позиції мовця та

актуалізації соціально значущих смислів. В умовах публічної комунікації політичний дискурс визначає як нормативну рамку висловлювань, так і стилістичні межі самовираження політика. У зв'язку з цим мовна особистість постає як результат дискурсивної взаємодії когнітивних установок індивіда та соціокультурних очікувань комунікативного середовища [1].

Політична комунікація продукує особливу риторичну поведінку, що ґрунтується на функціональній прагматичності, цілеспрямованій аргументації та стратегічному використанні мовних ресурсів. Як зазначає О. С. Іссерс, мовна особистість політика не існує поза межами соціальної взаємодії — вона формується у процесі комунікації, що передбачає адаптацію висловлювань до потреб, установок і цінностей аудиторії [2].

Аналіз політичного дискурсу передбачає розгляд комунікативних стратегій як інструментів формування впливу на аудиторію. В академічному дискурсі комунікативна стратегія трактується як загальна програма мовленнєвої поведінки, спрямована на досягнення глобальної мети комунікації. Як правило, вона реалізується через систему комунікативних тактик — окремих операцій мовленнєвої взаємодії, що формують локальні кроки досягнення цілей. У політичному дискурсі стратегія передбачає формування іміджу, мобілізацію електорату, легітимацію рішень тощо, тоді як тактика забезпечує реалізацію окремих мовних дій — залучення, апеляцію, опонування, зміцнення авторитету.

Структура політичного дискурсу охоплює макро- і мікрорівні: на макрорівні здійснюється концептуальне структурування ідеологічних повідомлень, тоді як на мікрорівні реалізуються мовні засоби, стратегії і тактики, адаптовані до конкретного адресата. Саме у цій двошаровій структурі проявляється взаємодія когнітивного потенціалу мовця та прагматичної спрямованості його висловлювань [3]. Згідно з концепцією Т. А. ван Дейка, політичний дискурс є не лише засобом відображення владних відносин, а й інструментом їх відтворення через мовні механізми домінування, опору, узгодження чи конфлікту [4].

Дискурс характеризується регламентованістю, що виявляється в узгодженні індивідуального стилю з очікуваннями інституцій. Як зазначає А. Мойс, політик є не лише суб'єктом, але й об'єктом дискурсивних впливів, а отже — підпорядковується структурним обмеженням політичної комунікації, зокрема жанровим, функціональним і риторичним [6]. Таке положення визначає його мовну особистість як соціально зумовлену структуру, що адаптується до публічного простору, і водночас моделює цей простір за допомогою мовлення.

У межах політичного дискурсу комунікативні стратегії часто виявляються через повторювані риторичні формули, апеляції до національної єдності, посилення на історичні події, використання прецедентних текстів. Тактики, своєю чергою, охоплюють такі дії, як формування спільної перспективи (*we will overcome this together*), створення опозиції (*they want to divide us*), легітимацію (*as your elected leader, I promise*), делегування відповідальності або перенесення фокусу на зовнішні загрози (*foreign interference, fake news*). Усі ці елементи функціонують як мовні механізми впливу на свідомість реципієнта.

Як наголошує В. І. Карасик, політичний дискурс спричиняє шаблонізацію риторичних дій, унаслідок чого формуються стандартизовані схеми аргументації, що базуються на стійких ідеологемах і символічних структурах [7]. У цьому контексті мовна особистість політика не є фіксованою, а постає як динамічне утворення, здатне до тактичного маневрування і стилістичної адаптації.

Отже, політичний дискурс не лише визначає зміст політичних повідомлень, але й формує інструментальну основу для побудови мовної особистості. Саме у стратегіях, тактиках і мовних практиках проявляється спосіб осмислення політиком соціальної дійсності, його здатність конструювати дискурсивні моделі впливу та взаємодії з електоратом. Мовна особистість у політичному дискурсі набуває статусу соціального інструменту,

що забезпечує не лише передачу інформації, а й модифікацію соціальних уявлень адресата [8].

1.4. Прагматичний рівень мовної особистості політика: використання прецедентних текстів

Прагматичний рівень мовної особистості розглядається як рівень, на якому реалізується комунікативна мета суб'єкта мовлення шляхом використання мовних засобів з орієнтацією на прагматичний ефект. У політичному дискурсі цей рівень забезпечує вплив на адресата за рахунок організації мовлення відповідно до цілей і стратегії мовної дії. Як зазначається у дослідженні В.В. Красних, «прагматичний рівень мовної особистості — це рівень реалізації інтенцій, що виявляються у конкретних мовленнєвих актах, зорієнтованих на досягнення ефекту» [1]. Саме в межах цього рівня відбувається стратегічне застосування мовних засобів, здатних викликати передбачувану реакцію аудиторії.

Прецедентні тексти становлять ефективний засіб реалізації прагматичного впливу, оскільки вони вирізняються високим рівнем культурної маркованості й здатністю активувати в адресата стабільні асоціативні зв'язки. Згідно з визначенням Ю.Н. Караулова, «прецедентними текстами є висловлювання, що закріпилися в суспільній свідомості і викликають у реципієнтів готові культурні реакції» [2]. Ці одиниці, як правило, належать до загальновідомих культурних джерел (релігійних, літературних, політичних) і забезпечують ефект міжтекстової комунікації, який посилює аргументацію та емоційне навантаження політичного дискурсу.

У дослідженнях Н.І. Формановської підкреслюється, що прецедентні тексти відіграють роль інтертекстуальних маркерів, які створюють символічне поле, спільне для мовця й адресата. Дослідниця зазначає: «використання прецедентних феноменів у мовленні політиків забезпечує ефект емоційної консолідації, апелюючи до колективної пам'яті слухачів» [3]. Це дозволяє

вважати прецедентні тексти одним із базових інструментів комунікативного впливу на аудиторію у сфері політичної риторики.

З методологічної точки зору, функціонування прецедентних текстів на прагматичному рівні мовної особистості відбувається через реалізацію стратегій апеляції до авторитету, солідаризації, ідентифікації та контекстуалізації. Як зазначено в дослідженні М.В. Піменової, «включення прецедентних висловів до політичного дискурсу формує додатковий шар смислової інформації, який має символічний, культурний та емоційний вимір» [4]. Прецедентні тексти у цьому контексті розглядаються як елементи прагматичної компетенції мовця, які формують імідж мовної особистості, здатної оперувати символічними цінностями культури.

Комунікативна доцільність використання таких текстів визначає їхню ефективність у структурі політичного висловлювання. Як зазначає О.В. Селіванова, «прецедентні висловлювання реалізують потенціал культурної пам'яті, що дозволяє мовцеві створити ефект колективної емоційної ідентифікації, але лише за умови їх доречного застосування у відповідному контексті» [5]. Це положення підкреслює важливість контекстуалізації та семантичної відповідності прецедентного тексту темі виступу, соціальним очікуванням аудиторії та загальній прагматичній стратегії.

Як зауважує А.М. Баранов, невдале або штучне використання прецедентних текстів може спричинити протилежний ефект: «у разі втрати культурного резонансу прецедентне висловлювання перестає виконувати прагматичну функцію, набуваючи статусу зайвої або риторично недоречної одиниці» [6]. Така ситуація вказує на необхідність високого рівня лінгвокультурної компетенції, що є невіддільною складовою елітної мовної особистості.

1.5. Методика вивчення мовної особистості та феномен елітної мовної особистості

Методика вивчення мовної особистості базується на системному підході, що передбачає комплексний аналіз мовних, когнітивних, прагматичних та соціокультурних характеристик. В основі лежить розгляд мовця як багаторівневої структури, де мова виконує не лише засіб комунікації, а й механізм відображення світогляду, ціннісної системи та соціальної ідентичності. Ю.Н. Караулов окреслює мовну особистість як ієрархічну структуру, яка складається з вербально-семантичного, когнітивного та прагматичного рівнів. У його підході зазначається: «Мовна особистість — це сукупність мовних засобів, знань про світ, а також уявлень, які реалізуються в комунікації» [5, с. 39]. Така трикомпонентна модель дозволяє послідовно аналізувати, як лексичний репертуар, когнітивні моделі та прагматичні інтенції взаємодіють у мовній поведінці індивіда.

У межах даної моделі методика опису мовної особистості включає такі етапи:

1. Вербально-семантичний аналіз.

На цьому етапі проводиться ідентифікація обсягу словникового запасу, особливостей використання фразеологізмів, стилістичних фігур і тематичних домінант. Наприклад, дослідження політичного мовлення Бориса Джонсона виявляє перевагу експресивних фраз, таких як «take back control», що демонструють спробу впливу через чітке емоційне маркування.

2. Когнітивний аналіз.

Цей рівень охоплює вивчення концептуальних структур, асоціативного мислення, образів та метафор, які репрезентують світогляд мовця. Важливим етапом є аналіз концептів, що структурують мовлення. Як зазначає В.А. Маслова, концепт — це «модель фрагмента дійсності в ментальному просторі людини, яка має лінгвістичну реалізацію» [10, с. 42]. У «Когнітивній лінгвістиці» (п. 1.5, с. 40–43) подано приклад методики опису концепту, що включає етимологічний, дефініційний, асоціативний, контекстуальний і фреймовий аналіз. Такий підхід дозволяє виявити, які когнітивні схеми

активуються у мовленні, та яким чином вони впливають на формування значення.

3. Прагматичний аналіз.

Цей компонент включає вивчення мовленнєвих актів, персуазивних стратегій, типових інтенцій та риторичних цілей. На цьому рівні аналізується використання мовних засобів з огляду на їхню ефективність у досягненні комунікативного результату. Наприклад, у промовах Камали Гарріс часто використовуються інклюзивні формули («we stand together»), що забезпечують ефект об'єднання та солідаризації.

4. Дискурсивний аналіз.

Методика Т. ван Дейка, орієнтована на вивчення дискурсивної практики, дозволяє розглядати мовну особистість як таку, що формує дискурс відповідно до соціокультурних норм. Згідно з його підходом, мовлення слід аналізувати як продукт взаємодії когнітивних структур і соціального контексту [7, с. 21]. Особливу увагу приділено адаптації мовця до ситуації, аудиторії та жанру, що проявляється у доборі лексики, граматики, тональності. Наприклад, стилістична манера Джастіна Трюдо варіюється від офіційно-урочистої до неформально-емпатійної, що демонструє його здатність до стратегічної стилістичної адаптації.

Аналіз феномена елітної мовної особистості посідає помітне місце в актуальних наукових студіях. Як зазначає Д.Б. Шаяхметова, «елітна мовна особистість формується внаслідок поетапного закріплення культурно-мовних компетенцій, починаючи з нормативного рівня і завершуючи інтегративною взаємодією з дискурсивними практиками влади» [15, с. 88]. У її працях представлено чітку послідовність етапів формування: (1) нормативна мовна компетентність; (2) когнітивна стилістична варіативність; (3) риторична домінантність; (4) ідеологічна репрезентативність. Така типологія дозволяє описувати мовну особистість політика як динамічну структуру, що не лише володіє мовою, але й оперує нею як інструментом управління соціальними смислами.

У прикладному аспекті поняття елітної мовної особистості реалізується через емпіричний аналіз висловлювань політичних лідерів. Наприклад, Камала Гарріс репрезентує риси елітної мовної особистості через комбінацію емпатійного стилю, концептуальних метафор («we will rebuild together») та послідовної риторики інклюзивності. Джастін Трюдо характеризується використанням балансової стратегії між офіційним і неформальним стилем, що виявляється в перемиканні кодів залежно від аудиторії. Борис Джонсон вирізняється високим ступенем експресії, риторичними парадоксами, метафоричністю та інтелектуальною провокативністю, що забезпечує ефект впливу через стилістичну неочікуваність.

Отже, методика вивчення мовної особистості політичного діяча повинна ґрунтуватися на інтеграції когнітивного, прагматичного, дискурсивного та лінгвокультурного підходів. Такий аналіз дозволяє не лише описати мовну структуру, а й простежити її функціонування в умовах реального комунікативного простору. Особливої уваги потребує системна розробка критеріїв для опису елітної мовної особистості як особливої категорії мовців, які впливають на суспільну свідомість, формують дискурсивні моделі влади та задають еталон публічного мовлення.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІТИКА В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Комунікативні стратегії і тактики англомовних політиків

У рамках проведеного дослідження здійснено порівняльний аналіз мовної поведінки шести впливових англомовних політиків сучасності: Бориса Джонсона, Джастіна Трюдо, Камали Гарріс, Джо Байдена, Дональда Трампа та Кріса Гіпкінса. Загалом було опрацьовано 24 публічні виступи та 16 інтерв'ю загальною тривалістю понад 940 хвилин, що у текстовому еквіваленті становить понад 88 000 знаків без пробілів. Вибірка охоплює офіційні промови на міжнародних форумах, звернення до нації, публічні дискусії, виступи під час передвиборчих кампаній, а також інтерв'ю, опубліковані в національних ЗМІ. Таке поєднання джерел дозволяє оцінити не лише риторичні фігури, але й адаптацію мовної поведінки до жанру, аудиторії та політичного контексту.

Встановлено, що одним із ключових елементів комунікативної стратегії всіх проаналізованих політиків є апеляція до національної ідентичності та спільних цінностей. Наприклад, Трюдо у своїх зверненнях до громадян Канади використовує вислови на зразок *“We are Canadians – united, strong and proud”*, що викликає асоціації з єдністю та гідністю нації. Борис Джонсон, звертаючись до британців під час пандемії COVID-19, неодноразово вживав формулу *“Together we will beat this”*, що спрямована на створення колективного образу боротьби. Аналогічно, Байден підкреслює єдність нації: *“There are no red states or blue states – just the United States”*, формуючи позитивне уявлення про цілісність національного простору.

Лексичний рівень характеризується частотним використанням емоційно забарвлених слів і стилістичних фігур, які виконують функцію аргументації або маніпуляції. У виступах Джонсона та Трампа часто трапляються анафори, паралелізми, повтори, які підсилюють перцептивну ефективність повідомлення: *“We will build, we will grow, we will lead again”* (Трамп), *“We must act, we must lead, we must deliver”* (Джонсон). Такий стиль сприяє

емоційному залученню аудиторії, створює динаміку та формує ефект натхнення.

У промовах простежується систематичне використання лексичних одиниць з виразним емоційним забарвленням. У Трюдо це фрази типу *“deeply concerned”, “heartbreaking reality”, “unacceptable violence”*. У Гарріс – *“dignity and decency”, “the soul of America”*. Ці формули дозволяють політикам транслювати власну позицію через етичні категорії, що підвищує рівень довіри. Для порівняння, у виступах Трампа переважає стратегія поляризації: *“fake news media”, “radical left”, “enemies of the people”* – лексеми, що спрямовані на створення чіткого розмежування між «своїми» і «чужими».

Комунікативна поведінка політиків також значно варіюється залежно від жанру комунікації. В інтерв'ю Трюдо переважає поміркований стиль, на відміну від його офіційних звернень, які насичені апеляціями до історичної пам'яті та політичних досягнень Канади. У Джонсона в інтерв'ю часто спостерігається спонтанність, гумор і гра слів, що створює образ відкритого політика. Наприклад, у відповідь на питання про економічну політику він з іронією зауважував: *“We're not printing money like it's confetti – we have a plan.”*

Гумор та іронія – ще один потужний засіб впливу, особливо помітний у Джонсона і Трампа. Перший часто вдається до епатажу та гротеску, наприклад: *“We must blast through this roadblock of doom with the rocket fuel of economic recovery.”* Трамп, своєю чергою, часто використовує сарказм: *“I know more about ISIS than the generals do, believe me.”* Це дозволяє політикам не лише розрядити напруженість, але й посилити свій вплив через демонстрацію впевненості й домінування.

Гарріс і Байден демонструють емоційно насичену, проте збалансовану риторіку, орієнтовану на консенсус. Обидва часто використовують приклади з життя, цитати з відомих історичних постатей, а також формули співпереживання: *“I understand your pain”, “This is not who we are as a nation”*. Для Байдена характерним є використання колоквіалізмів та

фразеологізмів: *“Here’s the deal”*, *“Folks, let me be clear”*, що створює ефект наближення до пересічного виборця.

Соціальні мережі стали невід’ємною частиною комунікаційної стратегії всіх аналізованих політиків. Трюдо активно використовує Instagram для поширення фотографій у неформальному контексті, Гіпкінс комунікує через X (Twitter), а Трамп — з 2016 року і до блокування — щоденно публікував до 30 твітів, які ставали об’єктом політичних і соціальних дискусій. У середньому для Байдена частота публікацій становила 5–7 постів на день, здебільшого у формі інформативних повідомлень та посилок на офіційні джерела. У Трюдо — 2–3 пости щоденно, орієнтовані на молодіжну аудиторію, з акцентом на візуальний контент.

У порівнянні з цим, Кріс Гіпкінс демонструє стриманий, фактологічний стиль, рідко вдається до емоційних апеляцій, але часто посилається на міждержавні угоди, конституційні норми та міжнародні зобов’язання Нової Зеландії. Це дозволяє йому формувати імідж технократичного та раціонального лідера. Наприклад, у промовах про кліматичну політику він використовує такі формулювання, як *“based on the latest IPCC data, we are committed to reducing emissions by 30% by 2030”*.

У межах кількісного аналізу встановлено, що Борис Джонсон у 9 промовах використав стратегію апеляції до єдності 12 разів, стратегію іронізації політичних опонентів — 8 разів, а також риторику самонавіювання та героїзації дій уряду — 6 разів. У Джастіна Трюдо домінує стратегія емпатійного звернення: вона була зафіксована 10 разів у 6 промовах, а також стратегії позитивного моделювання майбутнього — 7 разів, і вербалізації політичних цінностей — 5 разів. Подібне структурне розташування стратегій відображає когнітивну установку обох політиків: у випадку Джонсона — на мобілізацію та розрив, у випадку Трюдо — на співпереживання та інтеграцію. Це підтверджує переважання різних моделей мовної особистості: експресивно-провокаційної (у Джонсона) та етично-інклюзивної (у Трюдо), з

домінуванням відповідно прагматичних та когнітивних рівнів у реалізації політичного дискурсу.

Аналіз показав, що основними ознаками мовної особистості сучасного політика у англomовному просторі є:

- висока частота використання емоційно забарвлених одиниць (в середньому 6–10 на 100 слів),
- активне залучення історичних і культурних референцій (особливо у Байдена, Гарріс і Трюдо),
- варіативність у стилі залежно від платформи комунікації (від офіційного до неформального),
- перевага у використанні синтаксичних конструкцій з паралелізмами, повтореннями та риторичними питаннями.

Отже, мовна тактика англomовних політиків репрезентує багаторівневий вплив – від формування іміджу до мобілізації електорату. Спільними для всіх постають апеляція до національної ідентичності, залучення до діалогу, емоційне навантаження і використання сучасних цифрових платформ для трансляції повідомлень. Унаслідок цього формується модель політичної комунікації, в якій вербальні й невербальні ресурси функціонують як цілісна стратегія впливу на громадську свідомість.

2.2. Мовна особистість Бориса Джонсона: рівневий аналіз

Мовна особистість Бориса Джонсона формувалася в умовах поєднання класичної освіти, британського політичного консерватизму, досвіду журналістської діяльності та ораторської практики. Джонсон вирізняється як нестандартний політичний комунікатор, який поєднує інтелектуальну ерудицію з епатажем, іронією та контролюваним мовним хаосом. Для комплексного аналізу його мовної особистості застосуємо рівневу модель: вербально-семантичний, когнітивний, прагматичний і дискурсивний рівні. (Див. Додаток А)

На вербально-семантичному рівні Борис Джонсон демонструє лексичну варіативність і стилістичну гнучкість. Його мовлення насичене метафорами, алюзіями, анахронізмами та цитатами з класичної літератури. Наприклад, у виступі на з'їзді Консервативної партії (2019) він сказав:

"Let's get Brexit done and unleash Britain's potential." Тут дієслово *"unleash"* вживається метафорично, створюючи образ Великої Британії як сили, яку стримують політичні суперечки. У зверненні до парламенту Джонсон уживає латинську сентенцію:

"Tempora mutantur, nos et mutamur in illis" (часи змінюються, і ми змінюємось разом із ними) — це демонстрація освіченості, яка служить також для підсилення авторитету в очах еліти.

Примітною є також схильність до незвичайних метафор:

"The EU is like the lobsters in a boiling pot, unable to climb out." — тут Джонсон створює живий візуальний образ, щоб підкреслити безвихідь ситуації в ЄС. Його словник — поєднання формального політичного дискурсу з елементами іронії, сленгу й навіть оксфордського жаргону, що створює ефект «відкритого», але інтелектуального політика.

На когнітивному рівні мовна особистість Джонсона виявляє консервативні цінності, національну ідентичність і євроскептицизм. У його уявному дискурсивному просторі Британія постає як держава з глобальною місією, яка повинна повернути собі повний суверенітет. У промові в Манчестері він заявив:

"We are not the sort of country where we want to live our lives at the behest of unelected bureaucrats in Brussels." Цей приклад репрезентує опозицію "ми" (британці) — "вони" (бюрократи ЄС) і демонструє ціннісний фрейм незалежності, притаманний британському правоконсервативному дискурсу. У своїх інтерпретаціях історичних подій Джонсон створює когнітивну модель, в якій Британія — лідер і захисник традицій. Наприклад, під час передвиборчої кампанії:

"Churchill got us through the war. We'll get through Brexit." — актуалізується фрейм героїчного минулого й прямого спадкоємства лідерства.

Прагматичний рівень характеризується цілеспрямованим використанням стратегії зближення з аудиторією через прості, афористичні формули. Замість типових політичних промов Джонсон часто використовує стиль спонтанного мовлення з паузами, перебоями, вигуками. Наприклад: *"Well... I mean... look, folks, we need to move on. Let's do it!"* — ці фрагменти створюють ілюзію «живої» розмови. Також він не уникає жартів, які знижують градус формальності: *"I want to be the Mayor who does more with less, not the Mayor who does less with Moore!"* — каламбур у кампанії на пост мера Лондона, що викликає усмішку, але також запам'ятовується.

У телевізійному інтерв'ю Джонсон використав гру слів: *"They think I'm bonkers, but I'm the one who's got the Brexit done!"* — тут є самоіронія та водночас ствердження результату. Це демонструє здатність до маніпуляції іміджем: використовувати негативне уявлення про себе як інструмент додаткової легітимізації.

На дискурсивному рівні Джонсон ефективно оперує різними комунікативними каналами — письмовими колонками, соціальними мережами, відеозверненнями. Його меседжі короткі, прості та емоційно марковані:

"No deal is better than a bad deal!",
"Stay alert, control the virus, save lives." — слогани з чіткою структурою й імперативами. Дискурсивна стратегія ґрунтується на повторюваності ключових конструкцій, що забезпечує впізнаваність і стабільність політичного образу. У кризових ситуаціях Джонсон вдається до алегоричних формул, наприклад, під час пандемії COVID-19: *"We must act like the Blitz generation: stoic, brave, and united."* — історичний фрейм об'єднання та самопожертви.

У публічних текстах він часто звертається до першої особи множини — *"we as a country", "our great nation"*, чим підсилює ідентифікацію з аудиторією. Також активно використовує риторичні триади, як у:

"Build back better, stronger, greener." — тут маємо приклад звичної для британської політичної традиції техніки емоційного заклику через ритм.

2.3. Мовна особистість Джастіна Трюдо: рівневий аналіз

Мовна особистість Джастіна Трюдо формується на перетині цінностей політкоректності, гуманістичної риторики та орієнтації на громадянське суспільство. Його комунікативна поведінка характеризується поєднанням дипломатичності, толерантності та чутливості до соціальних тем. Для аналізу цієї мовної особистості застосовуємо рівневий підхід: вербально-семантичний, когнітивний, прагматичний і дискурсивний рівні. (Див. Додаток Б)

На вербально-семантичному рівні Трюдо використовує чітко структуровану, нейтральну, а часто — емпатичну лексику. Його виступи характеризуються широким використанням інклюзивних формул, конструкцій, що закликають до єдності, і слів з позитивною конотацією. Наприклад, у промові з нагоди Національного дня прав людини він заявив:

"Canada is strong not in spite of our differences, but because of them." — лексеми *strong, differences, because of* формують позитивний смисл і підкреслюють толерантність.

Часто вживані слова: *diversity, inclusion, equality, hope, future, dignity*, створюють семантичне поле, яке апелює до цінностей демократії та поваги до кожного. У промові після обрання прем'єром:

"We beat fear with hope. We beat cynicism with hard work. We beat negative, divisive politics with a positive vision." — триада *hope – hard work – positive vision* виконує функцію смислової і моральної домінанти.

Трюдо часто вживає прикметники з емоційною насиченістю — *proud, grateful, strong, brave*, що дозволяє сформувати образ чутливого й національно свідомого лідера.

На когнітивному рівні формуються ключові смислові фрейми, пов'язані з рівністю, правами людини, кліматичною відповідальністю,

багатокультурністю. Однією з домінуючих когнітивних моделей у дискурсі Трюдо є концепт *Canada as a shared home*. Наприклад, у виступі на конференції ООН з питань зміни клімату:

"Our country succeeds because we look out for one another, we leave no one behind." — формування уявлення про державу як простір взаємної підтримки.

Також характерна модель *inclusive leadership*:

"Leadership is not about wielding power, but about empowering others." — це контраст між традиційним і новим підходом до влади, де суб'єктом виступає не держава, а спільнота.

У своїх меседжах Трюдо активно послуговується когнітивними опозиціями: *division vs. unity, fear vs. compassion, exclusion vs. inclusion*. Ці бінарні опозиції відіграють роль смислових орієнтирів у його риторичі.

Прагматичний рівень мовної особистості Трюдо полягає у постійному підлаштуванні до соціального контексту та прагненні продемонструвати емпатію. Зокрема, він регулярно вживає ритуальні формули підтримки, наприклад, після трагедії в мечеті в Квебеку:

"To the Muslim community in Quebec and across Canada: we are with you. Thirty-six million hearts are breaking with yours." — особисте звернення, стилістично емоційне, що виконує функцію солідаризації. Також він часто повторює імена конкретних людей або груп, адресуючи повідомлення безпосередньо: *"To every young girl watching today: never doubt that you are valuable and powerful and deserving of every chance in the world."* — це приклад таргетованої риторичі, спрямованої на емпатію та натхнення.

Форма звернення Трюдо часто персоніфікована, навіть якщо мова йде до загалу. Він рідко використовує абстрактні формули — натомість прагне бути ближчим, наприклад:

"We all know someone who's struggling. Let's help them get back on their feet." — спільне «ми» та заклик до дії.

На дискурсивному рівні Джастін Трюдо послідовно формує політичний імідж відкритого й людяного лідера, здатного до діалогу. У своїх зверненнях

він активно користується соціальними мережами, відеоформатами та виступами перед молоддю, зокрема студентами й активістами. Його меседжі чіткі, емоційні, з акцентом на майбутнє:

"Young people are not just the leaders of tomorrow. They are the leaders of today." — фокус на потенціал молоді, якому дається право на теперішнє, а не лише обіцянки.

Дискурсивна стратегія Трюдо полягає у заміщенні вертикальної ієрархії горизонтальним діалогом. Це спостерігається в численних запрошеннях до спільної дії:

"Let's build a better Canada – together." — тут *together* не є стилістичним елементом, а ключовим маркером його політичного бачення.

У стилістиці повідомлень Трюдо майже відсутні елементи агресії чи категоричних заяв. Навіть коли йдеться про протидію, риторика м'яка й конструктивна:

"We must address this challenge, not by blaming, but by understanding and working together." — заперечення конфліктності через позитивну альтернативу.

2.4. Мовна особистість Камали Гарріс і Джо Байдена

Мовна особистість Камали Гарріс (Див. Додаток В)

На вербально-семантичному рівні мовлення Камали Гарріс вирізняється рішучістю, прямоотою і стратегічною емоційністю. Вона часто використовує активну лексику із сильною модальною забарвленістю, що підкреслює її рішучість: *fight, demand, ensure, empower*. Наприклад:

"We must fight for the rights of every person in our nation." — дієслово *fight* підсилює образ політичної активності та боротьби за справедливість.

Характерними є звертання до історичної пам'яті та лексеми з етичною конотацією: *justice, dignity, courage, truth*. У своїй переможній промові після виборів вона сказала:

“*While I may be the first woman in this office, I will not be the last.*” — тут *first, woman, office, not the last* створюють семантичну рамку історичної тяглості.

На когнітивному рівні риторика Гарріс формує концепти справедливості та спадкоємності жіночого лідерства. Один із головних фреймів — *breaking barriers*:

“*Because every little girl watching tonight sees that this is a country of possibilities.*” — конструювання ідеї США як держави шансів.

Також вона використовує бінарні протиставлення типу *inequality vs. equity, division vs. unity*, що когнітивно структурують її виступи як реакцію на виклики системного характеру.

У структурі когнітивних моделей Гарріс часто використовує фрейм *legacy* (спадок):

“*I stand on the shoulders of generations of women — Black women, Asian, White, Latina, Native American women — who paved the way for this moment tonight.*” — інтертекстуальна апеляція до жіночої історичної боротьби.

На прагматичному рівні Гарріс використовує адресну риторику, часто звертаючись до конкретних аудиторій: *mothers, working families, Black Americans, young girls*. Наприклад:

“*To the children of our country: no matter who you are, the future belongs to you.*” — персоніфіковане звертання викликає ефект участі слухача.

Також вона активно використовує повтори для риторичного підсилення (*anaphora*), як у промові про права жінок:

“*She deserves to be seen. She deserves to be heard. She deserves to lead.*” — ритмічність і паралельність формулювань підсилюють емоційний вплив.

На дискурсивному рівні Камала Гарріс формує імідж новаторки, яка представляє перехід від традиційної політичної еліти до інклюзивного лідерства. Її промови часто включають теми жіночого лідерства, мультикультуралізму, а також — значущості походження та особистого досвіду. Як, наприклад, у зверненні до випускників Говардського університету:

“Howard taught me that I could be anything. That I didn’t have to ask permission to lead.”

Її дискурс побудований на темах інституційного зламу, жіночої солідарності та соціальної рівності, а меседжі зазвичай укорінені в досвіді реальних людей.

Мовна особистість Джо Байдена(Див.Додаток Г)

На вербально-семантичному рівні мовлення Джо Байдена характеризується простою, прямолінійною, доступною лексикою. Його висловлювання часто насичені особистими зверненнями, етичними модальностями, емоційно нейтральною, але щирою лексикою. У промові на інавгурації він заявив:

“We will lead not merely by the example of our power but by the power of our example.” — цей паралелізм засвідчує тяжіння до фраз, які легко запам’ятовуються.

Основні повторювані лексеми: *unity, decency, truth, respect, together*. У його промовах простежується прагнення говорити «мовою людей»:

“Folks, I know times are tough. But I promise you, we’ll get through this — together.”

На когнітивному рівні Байден оперує поняттями надії, відновлення, морального порядку. Він часто звертається до фрейму *healing nation*:

“This is our historic moment of crisis and challenge, and unity is the path forward.” — об’єднання як єдиний вихід.

Також ключовими є концепти *truth over lies, facts over fiction*, що відображають його прагнення до прозорості та протидії популізму:

“We must end this uncivil war that pits red against blue.” — тут створюється образ Америки, розділеної полярністю, яку потрібно «зшити».

На прагматичному рівні Байден часто використовує повторювані звертання до «простих людей», а також елементи *storytelling*. Наприклад:

“When I was a boy in Scranton, my dad used to say: ‘Champ, the measure of a man is not how many times he gets knocked down, but how quickly he gets up.’” — така наративна структура створює ефект близькості та автентичності.

Також він активно використовує етичні формули, звернення до моральних категорій:

“Character is on the ballot. Compassion is on the ballot. Decency, science, democracy — they are all on the ballot.” — анафора та політична етика як стильова домінанта.

На дискурсивному рівні Байден постає як традиційний політик із сильним гуманістичним підґрунтям. Він прагне налагодити горизонтальну взаємодію з громадянами, часто виступаючи з короткими імпровізованими заявами в неформальному стилі, але на офіційних подіях — дотримується суворой риторичної структури.

Байден ретельно вибудовує свою політичну комунікацію як реакцію на *розколоте суспільство*, подаючи себе як фігуру «морального центру», що здатна об’єднати країну. Його меседжі — це послідовна дискурсивна лінія, в якій домінують етика, спокій і послідовність:

“This is not a partisan moment. This is an American moment.”

2.5. Мовна особистість Дональда Трампа і Криса Гіпкінса

Мовна особистість Дональда Трампа (Див. Додаток Д)

На вербально-семантичному рівні мовлення Дональда Трампа вирізняється граничною спрощеністю лексики, широким використанням повторів і гіпербол, а також агресивною модальністю. Його риторика часто насичена емоційно забарвленими словами та категоричними твердженнями: *tremendous, disaster, fake news, losers, amazing, total failure*. Наприклад:

“*We will build a great wall — and nobody builds walls better than me, believe me.*” — слово *great* виконує функцію гіперболи, що підсилюється анафорою *nobody... better than me*.

Також Трамп часто використовує номінативну стратегію, називаючи конкретних осіб у негативному контексті:

“*Crooked Hillary*”, “*Sleepy Joe*”, що створює політичну дихотомію та негативну маркування опонентів.

На когнітивному рівні дискурс Трампа орієнтований на бінарну структуру: *winners vs. losers, us vs. them, truth vs. fake*. Він постійно апелює до фрейму «Америка в небезпеці» та позиціонує себе як рятівника:

“*The American dream is dead. But I will bring it back — bigger and better than ever.*” — концептуальна модель краху і спасіння.

Провідним є також фрейм *success through strength*, який Трамп повторює у різних варіаціях:

“*We have to start winning wars again.*”

На прагматичному рівні мовлення Трампа має конфронтаційний та імпровізаційний характер. Він активно використовує жаргонізми, просту розмовну мову, часто перериває фрази й говорить у формі усного потоку свідомості:

“*Many people are saying, and you know, I don't know, but maybe...*” — прагматична стратегія формування ефекту народного голосу.

У його висловлюваннях часто з'являється *vagueness* (невизначеність), що дозволяє маневрувати у риторичі без зобов'язань.

Типовими є також риторичні запитання з відразу вбудованою відповіддю:

“*Isn't it a disaster? Yes, it is.*”

На дискурсивному рівні Трамп використовує популістський дискурс, заснований на протиставленні «владної еліти» та «простого народу»:

“*I speak for the forgotten men and women of this country.*”

Його риторика тяжіє до антиінтелектуалізму, уникання складних термінів та демонстративної прямої. Це посилює образ «неполітика», що «говорить як є». Він часто підкреслює власну ефективність і управлінські здібності у ділових термінах:

“I’m a businessman. I know how to get things done.”

Мовна особистість Криса Гіпкінса (Див. Додаток Е)

Кріс Гіпкінс, прем’єр-міністр Нової Зеландії з 2023 року, є представником політичної комунікації, орієнтованої на раціональність, інституційну етику та громадський консенсус.

На вербально-семантичному рівні його мова характеризується нейтральністю, фаховою термінологією та униканням радикалізмів. Часто використовуються терміни: *public health, cost of living, resilience, accountability*. Наприклад, під час виступів у період COVID-19:

“Our public health measures are designed to protect all New Zealanders while balancing economic recovery.”

Це підкреслює лінію прагматичності та відповідальності. Водночас його лексика є інклюзивною: *we, community, together, collective*, що формує образ демократичного лідера.

На когнітивному рівні мовна стратегія Гіпкінса апелює до консенсусу та довіри до науки. Частими є концепти *public service, expert advice, cooperation over confrontation*. Наприклад:

“We follow the advice of our experts and make evidence-based decisions.”

Фрейм *transparency* — ключовий для політичної стратегії Гіпкінса:

“We will be upfront with New Zealanders. Even when the news is difficult.” — демонстрація відкритості.

На прагматичному рівні мовлення Гіпкінса — це інституційна комунікація. Йому притаманне чітке структурування промов, логічна послідовність та відсутність імпровізації. Він рідко вдається до емоційних апеляцій, натомість акцентує на відповідальності:

“Leadership is not about popularity. It’s about doing what’s right.”

Його комунікативний стиль — це *low-risk strategy*, орієнтована на довіру, стабільність і спокій.

На дискурсивному рівні Гіпкінс формує образ технократичного політика, зосередженого на добробуті громадян і довготривалому управлінні. Він рідко використовує персональні приклади, натомість апелює до колективного досвіду:

“As a country, we’ve come through a lot — and we’ll face the next challenge together.”

Його риторика тяжіє до стилю «державного менеджера», що дистанціюється від популізму, надаючи перевагу інституційним цінностям:

“My job is to serve New Zealanders — not to seek applause.”

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ ПРИКЛАДНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

3.1. Електронний посібник з лінгвокультурології та стилістики: досвід розробки

Оскільки електронні посібники є невід'ємною частиною сучасної освіти, їх розробка має відповідати сучасним технологічним вимогам, забезпечуючи інтерактивність, візуальну привабливість та доступність. Електронний посібник з лінгвокультурології та стилістики, присвячений аналізу мовної особистості політиків в англомовному світі, створюється на основі принципів мультимедійного навчання, що передбачає використання текстових матеріалів, схем, анімацій, інтерактивних завдань та відео. Унікальність цього підходу полягає у комплексному аналізі мовної особистості, що дозволяє користувачам не лише отримати теоретичні знання, але й застосувати їх на практиці, аналізуючи мовлення реальних політичних діячів. Використання Google Sites як основної платформи дозволяє створити структуру посібника, що охоплює кілька рівнів подачі інформації: теоретичний блок, що містить визначення ключових понять, методологічний підхід до аналізу мовної особистості, а також практичні вправи та кейси. Canva використовується для створення візуального наповнення, що включає схеми, інфографіку та ілюстрації, які допомагають узагальнювати складні теоретичні концепції та роблять матеріал більш зрозумілим.

Процес розробки електронного посібника включає кілька ключових етапів. Перший етап – концептуалізація, що передбачає визначення основних тематичних блоків та їхньої взаємодії. Оскільки посібник має навчально-дослідницький характер, важливо розробити логічну послідовність матеріалів, яка сприятиме поступовому засвоєнню інформації. Спочатку користувач знайомиться з теоретичними аспектами лінгвокультурології та стилістики, зокрема поняттям мовної особистості, її структурою та факторами, що впливають на її формування. Наступний крок – детальне вивчення методів

аналізу мовної особистості, що дозволяє оцінювати мовленнєву поведінку політиків з точки зору когнітивно-дискурсивного підходу. Важливим аспектом є також аналіз впливу соціокультурного контексту на мовну стратегію політичних діячів. Другий етап розробки передбачає підготовку текстових матеріалів та їх адаптацію для мультимедійного формату. Важливо, щоб інформація була подана не у вигляді суцільного тексту, а містила структуровані елементи: блоки ключових термінів, тематичні таблиці, інтерактивні питання. Canva та Figma застосовуються для створення графічного наповнення, яке включає схеми структури мовної особистості, взаємозв'язки між стилістичними характеристиками мовлення політиків та їхнім риторичним впливом [1].

Третій етап – інтеграція матеріалів у Google Sites, що передбачає створення зручної навігації, яка дозволить користувачам швидко орієнтуватися у посібнику. Використання внутрішніх посилань, гіпертекстових переходів, можливості перегляду відео та виконання тестових завдань безпосередньо на сторінках посібника сприяє підвищенню ефективності навчання. Окремий розділ посібника присвячений аналізу мовної особистості конкретних політиків. Тут використовується табличний формат подання інформації, що дозволяє стисло, але водночас інформативно представити ключові біографічні дані, фактори, що вплинули на формування мовної особистості, особливості риторичних стратегій, зміни мовленнєвої тактики залежно від політичного контексту. Останній етап – створення практичної частини, що включає вправи, завдання та кейси для самостійної роботи. Це можуть бути інтерактивні вправи, наприклад, визначення стилістичних прийомів у промовах політиків, тестові запитання щодо структури мовної особистості або аналітичні завдання на встановлення зв'язків між мовними характеристиками та соціокультурними факторами [9].

Головна мета розробки електронного посібника – не лише надати користувачам теоретичні знання, а й сформувати у них навички аналізу мовлення політичних діячів. Саме тому матеріал структуровано таким чином,

щоб забезпечити поступове ускладнення завдань: від ознайомлення з базовими поняттями до застосування отриманих знань у реальних кейсах. Для підвищення ефективності навчання використовуються методи гейміфікації, що дозволяють створити динамічний навчальний процес. Наприклад, у практичних завданнях користувачам пропонується проаналізувати уривки виступів політиків, визначити їхні стилістичні особливості та співвіднести їх з відповідними рівнями мовної особистості. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення, вміння інтерпретувати мовні особливості та розуміти комунікативні стратегії, що використовуються у політичному дискурсі [2].

Розробка електронного посібника з лінгвокультурології та стилістики є інноваційним підходом до навчання, що поєднує традиційні теоретичні засади з сучасними цифровими технологіями. Це не лише забезпечує гнучкість у доступі до матеріалів, але й дозволяє навчатися в інтерактивному форматі, що є надзвичайно важливим для аналізу мовної особистості політиків. Урахування мультимодальності подачі інформації, зокрема поєднання тексту, графічного контенту та відеоматеріалів, сприяє кращому засвоєнню знань. У майбутньому цей посібник може бути розширений за рахунок додаткових аналітичних інструментів, таких як автоматизований аналіз стилістичних характеристик текстів, інтеграція нейромережевих моделей для прогнозування мовленнєвих стратегій політиків або створення інтерактивних симуляцій дискусій. Використання Google Sites як платформи для реалізації цього проєкту дозволяє забезпечити зручність у роботі з матеріалами, а також створювати відкритий доступ для широкого кола користувачів. У результаті електронний посібник стає не лише навчальним ресурсом, а й інструментом для дослідницької діяльності, що може бути корисним як для студентів, так і для науковців, які займаються проблемами політичного дискурсу, лінгвокультурології та стилістики.

3.2. Стадії підготовки електронного посібника: опис та результати

Розробка електронного посібника з лінгвокультурології та стилістики включає кілька ключових стадій, кожна з яких спрямована на створення структурованого, інтерактивного та інформативного навчального ресурсу. Перша стадія — концептуальна, на якій формується загальна структура посібника, визначаються основні теми, які необхідно висвітлити, та розробляється методологічна основа для подачі матеріалу. На цьому етапі важливо визначити навчальні цілі, аудиторію, якій адресований посібник, та технологічні можливості, які дозволять ефективно реалізувати навчальний контент. Враховуючи, що посібник створюється у Google Sites, особливу увагу приділяють структурі сторінок, логіці переходів між ними, інтеграції графічних та мультимедійних матеріалів. Canva використовується для розробки схем, таблиць, інфографіки, що допомагають узагальнити теоретичний матеріал та зробити його доступнішим для сприйняття. Після визначення концепції створюється детальний план змісту, який включає три основні частини: теоретичний блок, що пояснює ключові аспекти мовної особистості, біографічний аналіз політиків та практичні завдання [2].

Наступна стадія — збір та адаптація контенту. На цьому етапі проводиться відбір необхідних матеріалів, їхнє узагальнення та приведення до єдиної структури. Оскільки основою посібника є лінгвокультурологічний аналіз мовлення політиків, важливо відібрати релевантні текстові фрагменти, що ілюструють стилістичні особливості мовної особистості, а також розробити методику їхнього аналізу. Значну увагу приділяють візуалізації матеріалу: замість суцільного тексту використовуються блокові структури, що містять ключові тези, схематичні зображення, таблиці та графіки. Біографічний аналіз політиків представлено у вигляді таблиць, що включають інформацію про їхнє походження, освіту, кар'єрний шлях, зміну політичних поглядів та риторики. Ця інформація дозволяє простежити закономірності між особистісними характеристиками та мовними стратегіями. Також на цьому

етапі розробляються тестові завдання та інтерактивні вправи, що допомагають закріпити отримані знання. Важливим етапом є адаптація текстів до мультимедійного формату, що передбачає їхнє скорочення, спрощення формулювань без втрати змістовної насиченості, додавання пояснювальних елементів у вигляді коротких коментарів, визначень, прикладів.

Остання стадія — інтеграція контенту в електронний формат та тестування готового продукту. Під час наповнення Google Sites матеріалами важливо забезпечити зручну навігацію, що дозволить користувачам швидко знаходити необхідну інформацію, переходити між розділами, переглядати мультимедійний контент. Додаються внутрішні посилання, що допомагають пов'язувати теоретичні концепції з практичними прикладами. Інтерактивні вправи реалізуються у вигляді тестів з варіантами відповідей, аналітичних завдань, що передбачають самостійний розбір мовленнєвих стратегій політиків. Після завершення наповнення проводиться тестування посібника, під час якого оцінюється коректність відображення матеріалів, зручність інтерфейсу, ефективність інтерактивних завдань. Користувачам пропонується оцінити якість подання інформації, рівень доступності матеріалу, зручність виконання вправ. Аналіз результатів тестування дозволяє внести необхідні корективи: покращити візуальне оформлення, уточнити формулювання завдань, додати додаткові пояснення до складних тем. У підсумку отриманий посібник стає не лише навчальним ресурсом, а й платформою для дослідницької діяльності, що дозволяє аналізувати мовну особистість політиків, вивчати закономірності риторичних стратегій та взаємозв'язки між мовними особливостями та соціокультурним контекстом [5].

3.3. Тестування електронного посібника: переваги та недоліки

Тестування електронного посібника є завершальним і надзвичайно важливим етапом його розробки, оскільки дозволяє оцінити ефективність контенту, функціональність платформи та відповідність матеріалів навчальним

цілям. Цей процес включає кілька ключових аспектів: перевірку коректності розміщення матеріалів, аналіз зручності навігації та користувацького інтерфейсу, оцінку інтерактивних елементів, а також збір зворотного зв'язку від потенційних користувачів. Тестування проводиться у двох форматах: технічному, що включає перевірку роботи Google Sites, правильності відображення текстових блоків, інтегрованих схем та анімацій, а також навчальному, у межах якого аналізується, наскільки посібник відповідає навчальним завданням і наскільки ефективно користувачі засвоюють матеріал. Особлива увага приділяється інтерактивним завданням та практичним вправам, оскільки вони мають не лише формально оцінювати рівень знань, а й сприяти розвитку аналітичного мислення. Оцінюється, наскільки чітко сформульовані питання, чи логічні запропоновані варіанти відповідей, чи всі завдання мають коректні пояснення у разі помилки [3].

Під час тестування посібника було виявлено низку переваг, що підтверджують його ефективність у навчальному процесі. Передусім це структурованість подання матеріалу: користувачі мають можливість поступово знайомитися з теоретичними аспектами мовної особистості, аналізувати реальні кейси з мовлення політиків та виконувати практичні завдання, що дозволяють закріпити отримані знання. Візуалізація інформації у вигляді схем, таблиць та графіків значно полегшує сприйняття складних теоретичних понять, роблячи їх доступнішими. Інтерактивність є ще однією вагомою перевагою, адже завдяки тестовим завданням та практичним вправам користувачі можуть самостійно аналізувати мовленнєві особливості політиків, встановлювати зв'язки між їхньою біографією та риторичними стратегіями. Доступність платформи також є важливим чинником: Google Sites дозволяє працювати з посібником із будь-якого пристрою без необхідності встановлення додаткового програмного забезпечення, що значно розширює аудиторію користувачів. Однак тестування також виявило певні недоліки, що потребують доопрацювання. Насамперед це стосується навігації: деякі користувачі зазначили, що перехід між розділами потребує покращення, зокрема варто

додати більше внутрішніх посилань для швидшого доступу до ключових матеріалів. Також необхідно удосконалити зворотний зв'язок у тестових завданнях, додавши розгорнуті пояснення до кожної відповіді, щоб користувачі могли краще розуміти свої помилки. Додатковим аспектом удосконалення є розширення мультимедійного контенту, зокрема інтеграція відеофрагментів із виступами політиків, що дозволило б більш глибоко аналізувати їхні мовні стратегії. У результаті тестування стало зрозуміло, що електронний посібник є ефективним навчальним інструментом, який потребує лише незначних доопрацювань для підвищення зручності використання та розширення його освітнього потенціалу [4].

3.4. Перспективи застосування електронного посібника в освітніх та наукових цілях

Перспективи застосування електронного посібника з лінгвокультурології та стилістики в освітніх і наукових цілях значно розширюються завдяки інтеграції сучасних технологій та використанню мультимедійних інструментів. У сфері освіти цей посібник може стати невід'ємною частиною навчального процесу для студентів філологічних спеціальностей, майбутніх перекладачів, журналістів і політологів. Оскільки посібник містить комплексний підхід до вивчення мовної особистості політиків, він дозволяє не лише здобути теоретичні знання, а й закріпити їх на практиці завдяки аналізу конкретних мовних стратегій, стилістичних особливостей і риторичних прийомів, що використовуються в політичному дискурсі. Важливою перевагою є інтерактивність: тестові завдання, аналітичні вправи, відеофрагменти виступів політиків і можливість аналізу мовлення за допомогою спеціально розроблених таблиць роблять навчання більш динамічним та ефективним. Окрім використання в університетських курсах, електронний посібник може застосовуватися у дистанційному навчанні, оскільки його формат дозволяє працювати з матеріалом у будь-який час, що є важливим для самостійного навчання студентів та викладачів, які розробляють

авторські курси. Завдяки модульній структурі посібник може бути адаптований під різні навчальні програми, що дозволяє використовувати його не лише у межах лінгвістичних дисциплін, а й для дослідження взаємозв'язків між мовленням та соціальними, культурними і політичними контекстами.

У наукових цілях електронний посібник може бути використаний як інструмент для аналізу мовної особистості політиків у межах когнітивно-дискурсивних, лінгвокультурологічних та соціолінгвістичних досліджень. Він містить детальний опис методології аналізу мовлення, що дозволяє дослідникам застосовувати його у своїй роботі для проведення порівняльних студій політичного дискурсу, аналізу змін риторики політичних діячів залежно від соціальних та історичних умов. Важливим аспектом є можливість оновлення та доповнення матеріалу, що робить посібник гнучким ресурсом, здатним адаптуватися до нових тенденцій у політичному мовленні. Дослідники можуть використовувати посібник як базу для створення власних наукових проєктів, оскільки він містить структуровану інформацію про стилістичні характеристики мовлення політиків, що дозволяє розширювати емпіричний матеріал досліджень. Крім того, електронний формат сприяє інтеграції посібника у цифрові платформи наукових комунікацій, що дає можливість використовувати його у міжнародних дослідженнях, об'єднуючи дослідників різних країн для спільного аналізу мовної особистості політичних діячів. З огляду на перспективи його розвитку, можливим є розширення функціоналу, включаючи інтеграцію автоматизованих систем аналізу мовлення на основі штучного інтелекту, що дозволило б значно поглибити дослідження мовних стратегій та їхнього впливу на аудиторію. У підсумку електронний посібник є не лише інструментом для навчання, а й потужною платформою для наукових досліджень у галузі політичної лінгвістики, лінгвокультурології та стилістики, яка має потенціал до подальшого розвитку та вдосконалення [15].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було встановлено, що поняття мовної особистості відображає багаторівневу комунікативну структуру, в якій поєднуються когнітивні, стилістичні, лінгвокультурологічні та прагматичні характеристики. Її формування відбувається на перетині мовної компетентності, індивідуального комунікативного досвіду та соціально-культурних очікувань. У контексті англomовного політичного дискурсу це поняття набуває особливої значущості, оскільки саме політична риторика репрезентує багатокомпонентну мовну поведінку, в якій лінгвокультурологічні маркери поєднуються зі стилістичною варіативністю та прагматично орієнтованими висловлюваннями.

Формування мовної особистості політичного діяча виявляється детермінованим параметрами політичного дискурсу, який функціонує як регульоване середовище реалізації соціально значущих смислів. Визначальним чинником тут виступає прагнення мовця до стратегічного впливу, яке зумовлює використання сталих комунікативних моделей, мовних шаблонів та елементів міжтекстової конотації. У цьому контексті елітна мовна особистість проявляється як суб'єкт, здатний до інституціоналізованого продукування дискурсу з високим рівнем риторичної організованості, когнітивної чіткості та адаптації до ціннісно-сміслових орієнтирів цільової аудиторії.

У результаті здійсненого аналізу було визначено типові комунікативні стратегії та тактики, що використовуються англomовними політиками в публічному мовленні. Найчастотнішими виявилися стратегії створення ефекту єдності, мобілізації, делегування відповідальності та апеляції до спільних цінностей. Реалізація таких стратегій здійснюється шляхом застосування мовних тактик, серед яких домінують повтори, анафори, метафоричні структури, інклюзивні формули, гумористичні та іронічні конструкції. Ці елементи створюють ефект емоційної консолідації, забезпечуючи

комунікативну ефективність і сприяючи формуванню стабільного публічного образу.

Комплексний рівневий аналіз мовної поведінки провідних англomовних політиків дозволив охарактеризувати їхні мовні особистості як індивідуалізовані дискурсивні моделі, що функціонують у межах національних, жанрових і ідеологічних конвенцій. Вербально-семантичний рівень дозволив простежити лексичні уподобання, прагматичний — виявити цілі і засоби досягнення впливу, когнітивний — описати концептуальні структури, що домінують у мовленні кожного з політиків. Аналіз показав, що мовна поведінка Бориса Джонсона тяжіє до експресії та культурної іронії, Джастіна Трюдо — до емоційної інклюзивності, Дональда Трампа — до опозиційного бінаризму, а Криса Гіпкінса — до інституційної нейтральності. У мовленні Камали Гарріс і Джо Байдена домінує емпатійна риторика з елементами історичної апеляції.

Результатом прикладного етапу дослідження стало створення електронного посібника для самостійної роботи студентів філологічних спеціальностей, орієнтованого на розвиток навичок аналізу політичного дискурсу в англomовному середовищі. Посібник інтегрує теоретичні відомості з лінгвокультурології, стилістики та дискурс-аналізу, а також містить комплекс практичних вправ, що допоможуть закріпити теоретичний матеріал та навчитися аналізувати мовну поведінку політиків у реальному дискурсі. Його структура дозволяє застосовувати матеріали у процесі вивчення дисциплін з англійської мови за професійним спрямуванням, а також на курсах із практичної стилістики й міжкультурної комунікації. Практична цінність посібника полягає у формуванні критичної рефлексії, здатності розпізнавати мовні механізми впливу та інтерпретувати політичні смисли в умовах англomовної публічної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко, В. Публічна комунікація в умовах глобалізації: монографія / В. Андрущенко. – Київ: Наук. думка, 2019. – 248 с.
2. Бібік, С. Слово в політичному дискурсі: когнітивно-дискурсивний підхід / С. Бібік. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 234 с.
3. Богдан, Т. Лінгвокультурологія: навч. посіб. / Т. Богдан. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 192 с.
4. Бойко, Н. Лінгвостилістичні засоби в публічних виступах політиків / Н. Бойко // Лінгвістичні студії. – 2021. – № 48. – С. 112–119.
5. Варавкіна, І. Мовна особистість політика: прагмалінгвістичний аспект / І. Варавкіна. – Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2017. – 180 с.
6. Вовк, Ю. Політичний дискурс в англомовному середовищі: лінгвокультурологічний аналіз / Ю. Вовк // Мовознавство. – 2020. – № 1. – С. 89–97.
7. Гнатюк, Л. Лексико-стилістичні особливості англомовного політичного дискурсу / Л. Гнатюк // Вісник Житомирського держ. ун-ту. – 2018. – № 2. – С. 45–50.
8. Гриценко, Т. Когнітивні механізми конструювання політичного іміджу / Т. Гриценко. – Київ: КНЕУ, 2022. – 206 с.
9. Дей, Л. Дискурс політика як засіб формування громадської думки / Л. Дей // Наукові записки НУ “Острозька академія”. – 2019. – Вип. 34. – С. 151–157.
10. Євченко, О. Лінгвокультурологічні аспекти аналізу політичного мовлення / О. Євченко. – Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. – 164 с.
11. Журавльова, І. Імідж політика в мас-медіа: мовний вимір / І. Журавльова. – Київ: НаУКМА, 2018. – 200 с.

12. Здорик, І. Особливості мовної особистості в політичному дискурсі / І. Здорик // Мовні і концептуальні картини світу. – 2020. – Вип. 62. – С. 134–141.
13. Калита, А. Політлінгвістика: навч. посіб. / А. Калита. – Київ: Вид. центр КНЛУ, 2019. – 240 с.
14. Коваль, Г. Дискурс політичного лідера: засоби впливу / Г. Коваль. – Львів: ЛНУ, 2020. – 168 с.
15. Козачук, Л. Риторика як засіб маніпуляції у політичному дискурсі / Л. Козачук // *Studia Philologica*. – 2021. – № 10. – С. 101–109.
16. Кравченко, С. Лінгвоперсонологія: теоретико-методологічні засади / С. Кравченко. – Київ: Академія, 2020. – 214 с.
17. Кушнір, Ю. Етнокультурні маркери в політичному мовленні англomовних політиків / Ю. Кушнір. – Чернівці: ЧНУ, 2019. – 188 с.
18. Литвин, В. Політична риторика: природа і функції / В. Литвин. – Київ: Парламентське вид-во, 2017. – 236 с.
19. Лозинська, О. Стратегії переконання в політичному дискурсі / О. Лозинська. – Тернопіль: ТНПУ, 2020. – 176 с.
20. Мартинюк, А. Іміджологія політика в лінгвокультурологічному вимірі / А. Мартинюк // Наукові праці ЧНУ. – 2021. – Вип. 56. – С. 71–78.
21. Мірошніченко, Н. Лінгвокультурологія в контексті аналізу політичного дискурсу / Н. Мірошніченко. – Суми: СДПУ, 2021. – 184 с.
22. Мусієнко, В. Роль метафори у формуванні політичного іміджу / В. Мусієнко // Мова і суспільство. – 2020. – № 3. – С. 23–30.
23. Наконечна, Л. Аналіз мовної поведінки політика в англomовному середовищі / Л. Наконечна. – Ужгород: УжНУ, 2021. – 174 с.
24. Павленко, С. Політичний дискурс у міжкультурній комунікації / С. Павленко. – Київ: Логос, 2019. – 212 с.

25. Пасічник, І. Лінгвокультурна специфіка політичного мовлення США / І. Пасічник // Іноземна філологія. – 2020. – № 135. – С. 55–62.
26. Пащенко, О. Гендерні особливості мовної особистості політика / О. Пащенко. – Вінниця: ВДПУ, 2021. – 160 с.
27. Тимошенко, М. Лінгвістичний портрет політичного лідера: структура та функції / М. Тимошенко // Мовознавчий вісник. – 2022. – № 2. – С. 89–95.
28. Шевченко, І. Дискурсивні стратегії політика в англomовній комунікації / І. Шевченко. – Дніпро: ДНУ, 2018. – 198 с.
29. Beard, A. The Language of Politics. – London: Routledge, 2000. – 180 p.
30. Bhatia, V. K. Critical Genre Analysis: Investigating Interdiscursive Performance in Professional Practice. – London: Routledge, 2017. – 252 p.
31. Charteris-Black, J. Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2014. – 278 p.
32. Chilton, P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice. – London: Routledge, 2004. – 272 p.
33. Crystal, D. Language and the Internet. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – 298 p.
34. Fairclough, N. Language and Power. – London: Longman, 2001. – 256 p.
35. Fairclough, N. Media Discourse. – London: Arnold, 1995. – 214 p.
36. Fowler, R. Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. – London: Routledge, 1991. – 240 p.
37. Hart, C. Discourse, Grammar and Ideology: Functional and Cognitive Perspectives. – London: Bloomsbury, 2014. – 248 p.
38. Holmes, J. An Introduction to Sociolinguistics. – London: Routledge, 2013. – 282 p.

39. Hyland, K. *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. – London: Continuum, 2005. – 240 p.
40. Jones, R. H. *Discourse Analysis: A Resource Book for Students*. – London: Routledge, 2012. – 222 p.
41. Lakoff, G. *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate*. – White River Junction: Chelsea Green, 2004. – 124 p.
42. Lakoff, G., Johnson, M. *Metaphors We Live By*. – Chicago: University of Chicago Press, 2003. – 256 p.
43. Lutz, W. *The New Doublespeak: Why No One Knows What Anyone's Saying Anymore*. – New York: HarperCollins, 1996. – 208 p.
44. McNair, B. *An Introduction to Political Communication*. – London: Routledge, 2017. – 288 p.
45. Montgomery, M. *The Discourse of Broadcast News: A Linguistic Approach*. – London: Routledge, 2007. – 248 p.
46. Partington, A. *The Linguistics of Political Argument: The Spin-doctor and the Wolf-pack at the White House*. – London: Routledge, 2003. – 208 p.
47. Richardson, J. E. *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. – London: Palgrave Macmillan, 2007. – 288 p.
48. Searle, J. R. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. – Cambridge: CUP, 1979. – 204 p.
49. Simpson, P. *Stylistics: A Resource Book for Students*. – London: Routledge, 2004. – 274 p.
50. Stubbs, M. *Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. – Oxford: Blackwell, 1983. – 256 p.
51. Van Dijk, T. A. *Ideology and Discourse*. – Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2000. – 65 p.
52. Van Dijk, T. A. *Discourse and Power*. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. – 256 p.

53. Wodak, R. The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual. – London: Palgrave Macmillan, 2009. – 312 p.
54. Wodak, R., Meyer, M. Methods of Critical Discourse Analysis. – London: Sage, 2001. – 232 p.
55. Wilson, J. Political Discourse. – London: Blackwell, 1990. – 220 p.

ДОДАТКИ

Схема мовної особистості Бориса Джонсона Додаток А

СХЕМА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДЖАСТІНА ТРЮДО

СХЕМА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КАМАЛИ ГАРРІС

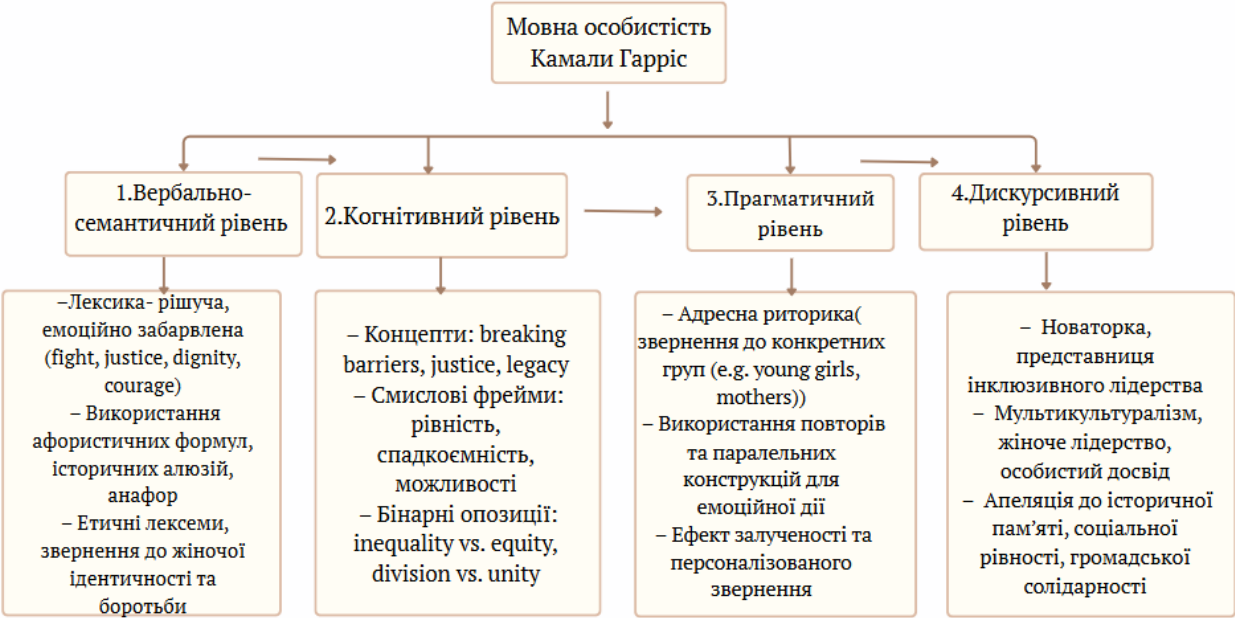

СХЕМА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДЖО БАЙДЕНА

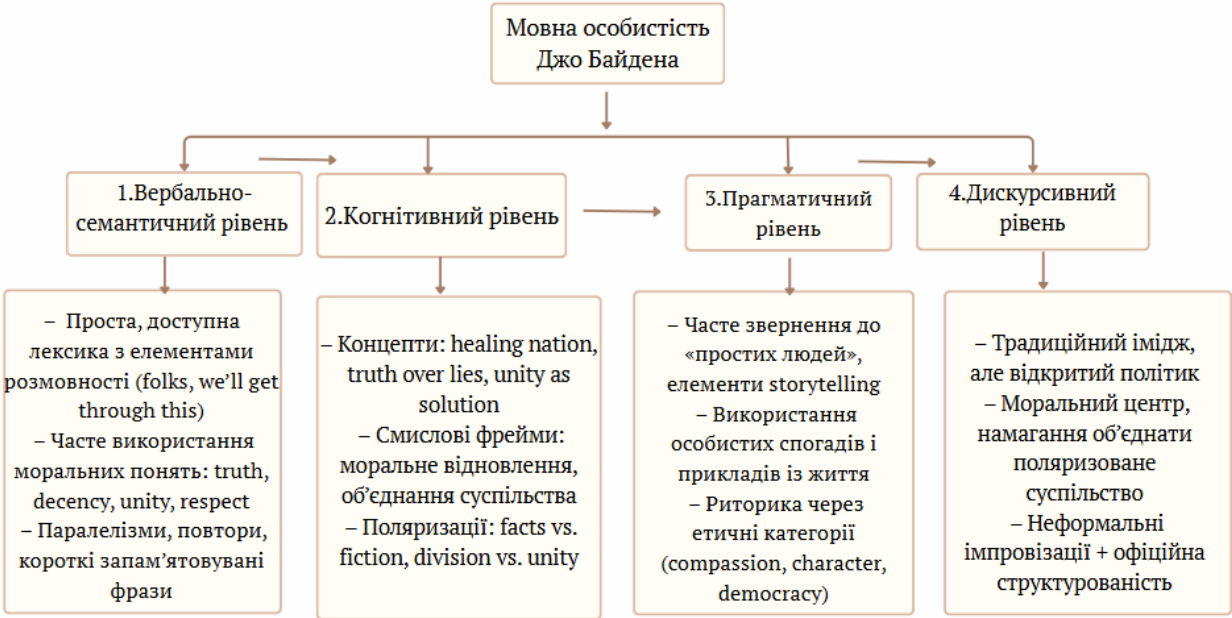

СХЕМА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

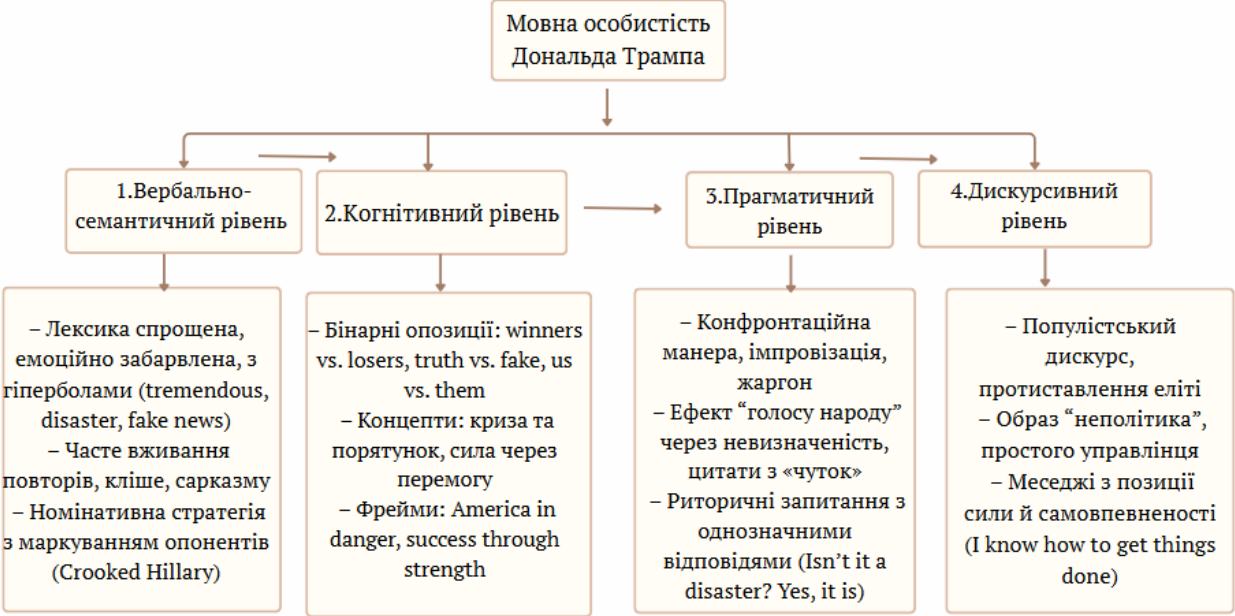

СХЕМА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ КРІСА ГІПКІНСА

